

הלכות טוען ונטען

מצות עשה אחת היא, והיא דין טוען ומודה או כופר. ובאור מצוה זו בפרקים אלו.

הלכות טוען ונטען פרק א

א. הטוען את חברו במטלטלין, והודה לו במקצתן הרי זה משלם מה שהודה בו, ונשבע על השאר מן התורה: שנאמר "אשר יאמר כי-הוא זה" (שמות כב, ח).

ב. וכן אם כפר בכל ואמר לא היו דברים מעולם, ועד אחד מעיד שהיו הרי זה נשבע מן התורה. מפי השמועה למדו שכל מקום ששנים מחיבין אותו ממון, אחד מחיבו שבועה; וכן למדו מפי השמועה שעד אחד "לכל-עון ולכל-חטאת" (דברים יט, טו) אינו קם, אבל קם הוא לשבועה.

ג. אין לך מחיב שבועה מן התורה חוץ משלושה מי שהודה במקצת המטלטלין, ומי שחיבו עד אחד, והשומר: שהרי נאמר בשומר, "שבעת ה', תהיה בין שניהם" (שמות כב, י); וכבר בארנו שבועת השומרין בהלכות שכירות. וכל אחד משלשתן נשבע, ונפטר מלשלם.

ד. אבל כל הנשבעין ונוטלין, כגון שכיר ונחבל ונגזל ופוגם שטרו וכיוצא בו, וכן כל הנשבעין בטענת ספק, כגון השתפין והאריסין כלן נשבעין בתקנת חכמים. וכל אלו השבועות אף על פי שהן מדברי סופרים הרי הן כעין שלתורה, בנקיטת חפץ.

ה. הטוען מטלטלין על חברו, וכפר בכל ואמר לא היו דברים מעולם, או שהודה במקצת ונתנו מיד, ואמר אין לך בידי אלא זה והא לך, או שאמר אמת שהיה לך אצלי, אבל מחלת לי או נתת לי או מכרת לי או החזרתי לך, או שטענו חטים, והודה לו בשעורים בכל אלו פטור משבועת התורה. אבל חכמי תלמוד תקנו שישבע הנתבע בכל אלו שבועת הסת, ויפטר; ואינה כעין שלתורה, לפי שאין בה נקיטת חפץ. וכבר בארנו דרך השבועה שלתורה ודרך שבועת הסת, בהלכות שבועות.

ו. כל מי שנתחייב שבועה מן התורה, הרי זה נשבע ונפטר. ואם לא רצה להשבע יורדין לנכסיו, וגובין מהם כל מה שטען חברו עליו: שהרי התובע אומר לו, איני זז מדין תורה או השבע, או תן לי. ויש לו להחרים על מי שטוען עלי דבר שאינו כן, ונותן.

ז. אבל מי שנתחייב שבועה מדבריהן אם היה מן הנשבעין ונוטלין, אינו יכול להפך השבועה: שהרי הנתבע אומר לו, השבע וטל, כמו שתקנו לך חכמים. ואם לא רצה להשבע, ילך לו. והורו רבותי שאם אמר התובע איני רוצה בתקנה זו שתקנו לי חכמים, אלא הריני כשאר כל התובעים הרי זה משביע את הנתבע הסת. ואם רצה להפכה על התובע מחיבין את התובע להשבע הסת ויטל, או ילך לו.

ח. היה המחייב שבועה מדבריהם מן הנשבעין ונפטריין, כגון הנשבעין על טענת ספק, או מן הנשבעין הסת, ולא רצה להשבע משמתין אותו שלושים יום. אם לא בא, ולא תבע

נִדְוִיו מִלְקִין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת, כָּכָל מִי שֶׁחָלָה עָלָיו שְׁמָתָא שְׁלוֹשִׁים יוֹם, שְׁמִפִּין אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּךְ מִתִּירִין לָזֶה נִדְוִיו. וְאִין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו, לְפִי שְׁאִינוּ מְחִיב שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה.

ז. כָּל הַמְּחִיב שְׁבוּעַת הַסֵּת אִם רָצָה לְהַפֵּךְ הַשְׁבוּעָה עַל הַתּוֹבֵעַ, הָרִי הַתּוֹבֵעַ נִשְׁבַּע הַסֵּת וְנוֹטֵל מִחֲבֵרוֹ; וְאִין לֶךְ מִי שֶׁנִּשְׁבַּע הַסֵּת וְנוֹטֵל מִחֲבֵרוֹ, אֵלֹא זֶה שֶׁנִּהְפָּכָה עָלָיו שְׁבוּעַת הַסֵּת. וְאִין לֶךְ שְׁבוּעָה שֶׁתִּהְפֹּךְ, אֵלֹא שְׁבוּעַת הַסֵּת בְּלִבָּד; אָבֵל שְׁבוּעָה שֶׁלְּתוֹרָה, אוֹ שֶׁלְּדִבְרֵיהֶם שֶׁהִיא כְּעִין שֶׁלְּתוֹרָה אִין הוֹפְכִין שְׁבוּעָתָן.

י. אִין מְשַׁבִּיעִין שְׁבוּעַת הַסֵּת, אֵלֹא עַל טַעֲנַת וְדָאִי; אָבֵל עַל הַסֵּפֶק, פְּטוֹר. בִּיצֵד: כַּמְדָּמָה לִי שֵׁישׁ לִי אֶצְלָךְ מָנָה, אוֹ שְׁאָמַר מָנָה שֶׁהִלּוּיתִיךָ כַּמְדָּמָה לִי שֶׁלֹּא פָּרַעַתָּנִי, אָמַר לִי אָבֹא שֵׁישׁ לוֹ אֶצְלָךְ מָנָה, אוֹ צוּה לִי בִּפְנֵי עֲדִים שֵׁישׁ לוֹ אֶצְלָךְ מָנָה, דְּבַר פְּלוּנִי נִגְנַב מִבֵּיתִי וְלֹא הָיָה שָׁם אֵלֹא אֶתָּה, קָרוֹב בְּעֵינֵי שְׁאֶתָּה גִּנְבָתוֹ, חֲשַׁבְתִּי מַעוֹתִי וּמַצָּאתִי חֶסֶר, שְׁמָא אֶתָּה הִטְעִיתָנִי בַּחֲשָׁבוֹן, וְהִנֵּתָבֵעַ אוֹמֵר אִין לֶךְ בִּידֵי כָלוּם הָרִי זֶה פְּטוֹר, אָף מִשְׁבוּעַת הַסֵּת. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יא. מָנָה יֵשׁ לִי בִּידֶךָ בּוֹדָאִי, וְהִנֵּתָבֵעַ אוֹמֵר אִינִי יוֹדֵעַ, שְׁמָא יֵשׁ לֶךְ שְׁמָא אִין לֶךְ הָרִי הִנֵּתָבֵעַ נִשְׁבַּע הַסֵּת שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ, וְנִפְטָר: לְפִי שֶׁלֹּא חֵיב עֲצָמוֹ בּוֹדָאִי. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יב. כּוֹר חֲטִים יֵשׁ לִי בִּידֶךָ בּוֹדָאִי, וְהִנֵּתָבֵעַ אוֹמֵר אִינִי יוֹדֵעַ אִם חֲטִים הוּא אוֹ שְׁעוּרִים הָרִי זֶה נִשְׁבַּע הַסֵּת שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ, וּמִשְׁלָם שְׁעוּרִין. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יג. מָנָה יֵשׁ לִי בִּידֶךָ בּוֹדָאִי, וְהִנֵּתָבֵעַ אוֹמֵר כֵּן הָיָה לֶךְ בִּידֵי, אָבֵל אִינִי יוֹדֵעַ אִם הִחֲזַרְתִּי לֶךְ אוֹ עֲדִין לֹא הִחֲזַרְתִּי לֶךְ חֵיב לְשִׁלּוֹם. וְלֹא יִשְׁבַּע הַתּוֹבֵעַ כָּלֵל, אִפְּלוּ שְׁבוּעַת הַסֵּת: מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בּוֹדָאִי שֶׁהוּא חֵיב; וְהָרִי זֶה טוֹעֵן אוֹתוֹ טַעֲנַת וְדָאִי, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם נִפְטָר אוֹ לֹא נִפְטָר. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יד. אָבֵל אִם אִין לוֹ תּוֹבֵעַ אֵלֹא הוּדָה מַעֲצָמוֹ וְאָמַר, גְּזַלְתִּיךָ אוֹ הִלּוּיתָנִי מָנָה, אָבִיךָ הִפְקִיד אֶצְלִי מָנָה, וְאִינִי יוֹדֵעַ אִם הִחֲזַרְתִּי אוֹ לֹא הִחֲזַרְתִּי אִינוּ חֵיב לְשִׁלּוֹם; וְאִם בָּא לְצֵאת יָדֵי שָׁמַיִם, חֵיב לְשִׁלּוֹם.

טו. מָנָה לִי בִּידֶךָ, אִין לֶךְ בִּידֵי כָלוּם, הַשְׁבַּע הַסֵּת וְלֶךְ, הַשְׁבַּע אֶתָּה הַסֵּת וְטֵל, וְאָמַר הַתּוֹבֵעַ אִינִי רוֹצֵה לְהַשְׁבַּע הָרִי הִנֵּתָבֵעַ אוֹמֵר לוֹ אוֹ הַשְׁבַּע וְטֵל, אוֹ תִלֵּךְ בְּלֹא כָלוּם; וְאִין שָׁם הַפּוֹךְ אַחֵר. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סֵתָם עַל מִי שֶׁהוּא חֵיב לִי, וְלֹא יִתֵּן לִי.

טז. הוֹרוּ רַבּוֹתֵי שְׁפָל מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה בֵּין שֶׁלְּתוֹרָה, בֵּין שֶׁלְּדִבְרֵיהֶם, אִפְּלוּ הַסֵּת יֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סֵתָם, קֵדָם שִׁישְׁבַּע, עַל כָּל מִי שִׁטְעֵן עָלֵי דְבַר שְׁאִינוּ חֵיב בּוֹ, כְּדִי שִׁישְׁבִּיעַ אוֹתִי בַּחֲנָם; וְיַעֲנֶה הַמְּשַׁבִּיעַ אִמֵּן, וְאַחַר כֵּךְ יִשְׁבַּע זֶה. וְתִקְנָה טוֹבָה הִיא זֹ, לְבַעֲלֵי דִינִין, כְּדִי שִׁימְנְעוּ מִטַּעֲנוֹת הַשֶּׁקֶר, וְלֹא יִגְרְמוּ לְהוּצִיא שָׁם שָׁמַיִם לְבִטְלָה וְלֹא יִשְׁאוּ שְׁמַע שְׁוֹא.

יז. כָּל מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה בֵּין שֶׁלְּתוֹרָה, בֵּין שֶׁלְּדִבְרֵיהֶם מְגַלְגֵּל עָלָיו הַמְּשַׁבִּיעַ כָּל מָה שִׁירָצָה מִדְּבָרִים שְׁאִם יוֹדָה בָּהֶן, יִתְחַיֵּב מִמּוֹן. וְעַד הֵיכָן כּוֹחַ הַגְּלָגוּל עַד שִׁיאֲמַר לוֹ וּבְכָלֵל שְׁבוּעָה זֹ

שלא נמכרת לי בעבד עברי, ועדין עבדי אתה. וכבר בארנו, שאין מגלגלין על השכיר.

יח. מי שנתחייב שבועה, אפלו הסת, והתחיל התובע לגלגל עליו דברים אחרים, שלא טען אותם תחלה ראה זה הנתבע כך, ואמר איני רוצה להשבע, אלא הריני משלם הטענה הראשונה, שנתחייבתי על כפירתה שבועה אין שומעין לו; אלא אומרים לנתבע או תן לו כל מה שגלגל עליך מטענות הודיות, או השבע והפטר.

יט. הטוען את חברו טענות הרבה אין משביעין אותו על כל טענה וטענה, אלא שבועה אחת על הכל. נתחייב שתי שבועות על שתי טענות, קלה וחמורה משביעין אותו החמורה, ומגלגלין בה עליו שאר הדברים.

כ. כל הטוען על חברו טענה שאם הודה בה, אינו חייב לשלם ממון אף על פי שפטר אין מחייבין אותו לא שבועת הסת, ולא חרם סתם. כיצד: אמרת שתתן לי מנה, לא היו דברים מעולם אין משביעין אותו הסת, ולא חרם סתם, שאלו הודה בדבר זה, אינו חייב כלום. אתה קללת אותי, אתה הוצאת עלי שם רע, לא היו דברים מעולם אין מחרימין על זה. וכן כל כיוצא בדברים אלו.

כא. אתה חבלת בי, לא היו דברים מעולם הרי זה נשבע הסת: שאף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו, משלם שבת ורפוי ובשת. אתה בישתני, לא היו דברים מעולם אם היו במקום שגובין בו קנסות, הרי זה נשבע הסת: שאלו הודה, היה משלם הבשת.

כב. במה דברים אמורים שהמודה בקנס פטור, בשהודה בדבר שחייב עליו קנס, כגון שאמר חבלתי בזה. אבל אם הודה שחבלתי בזה, והביא עלי עדים בבית דין, וחייבוני לתן לו כך וכך בנזקין הרי זה חייב לשלם; לפיכך אם טען הטוען שבית דין חייבו אותך לשלם לי מאה דינרין משום שחבלת בי, והוא אומר לא היו דברים מעולם הרי זה נשבע הסת. וכן כל כיוצא בזה.

הלכות טוען ונטען פרק ב

א. כל חשוד על השבועה אין משביעין אותו לא שבועת התורה, ולא שבועה מדבריהם, ולא שבועת הסת. ואפלו רצה התובע, אין שומעין לו.

ב. אחד הנשבע לשקר שבועת בטוי, או שבועת העדות, או שבועת הפקדון, או שבועת שוא הרי הוא חשוד על השבועה. וכן כל הפסול לעדות משום עברה בין פסלנות שלתורה, כגון בעלי רבית ואוכלי נבלות וגזלנין, בין פסלנות שלדבריהם, כגון משחק בקביה ומפריחי יונים הרי הוא חשוד על השבועה, ואין משביעין אותו.

ג. אין אדם נעשה חשוד, עד שיבואו עליו עדים שהוא עבר עברה שנפסל בה. אבל המודה מפי עצמו שהוא חשוד, ושעבר עברה שנפסל בה אף על פי שחוששין לו, ואין ראוי לעשותו

עד לכתחלה אם נתחייב שבועה, משביעין אותו: שהרי אנו אומרים לו אם אמת אתה אומר השבע, ולא מפני שעברת עברה אסור לך להשבע באמת, ואם שקר אתה אומר, הודה לבעל דינך. אבל הנחשד בעדים אין אנו מאמינים אותו, שישבע.

ד. תקנת חכמים היא, שכל המחייב שבועה מן התורה על טענת ודאי אם היה חשוד, הרי התובע נשבע מדבריהם ונוטל מה שטען. היו שניהם חשודין חזרה שבועה למחייב לה, שהוא הנתבע; ומתוך שאינו יכול לשבע, משלים.

ה. היה החשוד שומר, וטען שאבד הפקדון או נגנב אין שפנגדו יכול להשבע ולטל, שהרי אינו טוענו ודאי שאכלו. לפיכך אם טען בעל הפקדון ואמר, בפני שלח יד בפקדוני, או פשע בו הרי התובע נשבע בתקנת חכמים, ונוטל.

ו. נתחייב החשוד שבועה מדבריהם אם היה מן הנשבעין ונוטלין, אינו יכול להשבע ולטל; אלא הנתבע שפנגדו ישבע הסת, ויפטר. וכן פוגם שטרו וכל פיוצא בו שהיה חשוד, או שטען הלווה שפרעו, ואמר ישבע לי הרי הנתבע נשבע הסת, ויפטר אף מן השטר.

ז. היה החשוד מן הנשבעין בטענת ספק אינו נשבע, לפי שהוא חשוד; ואין שפנגדו נשבע, לפי שלא נתחייב זה שבועה מן התורה, ולפי שאין התובע טוענו טענת ודאי, כדי שישבע על טענתו.

ח. נתחייב החשוד שבועת הסת, אין שפנגדו נשבע ונוטל: ששבועת הסת עצמה, תקנה היא; ולא עשו לה תקנה אחרת שישבע התובע, אלא הרי הנתבע נפטר בלא שבועה.

ט. מי שנתחייב שבועת הסת, והיה התובע חשוד אין הנתבע יכול להפוך עליו השבועה, שהרי אין זה יכול להשבע, אלא ישלם, או ישבע הסת. אין שומעין לזה לתלות בדבר שאי אפשר; והרי זה כמי שהפך שבועתו על הקטן, שאין שומעין לו, אלא או ישבע הסת, או ישלם.

י. מי שנתחייב שבועה, בין מן התורה בין מדבריהם, ונשבע ונטל או נשבע ונפטר, ואחר כך באו עדים שהוא חשוד אין שבועתו שנשבע כלום; ויש לבעל דינו להוציא מידו מה שנטל, או ישבע זה שפנגדו ויטל ממנו.

יא. לעולם כזה דנין לחשוד, עד שילקה בבית דין אם היו עליו עדים, שלקה על ידם ויעשה תשובה, ויחזור לכשרותו בין לעדות בין לשבועה.

יב. מי שטען על חברו וכפר בו ונשבע, בין שבועת התורה בין שבועת הסת, ואחר כך באו עדים, והעידו עליו שעל שקר נשבע הרי זה משלם, והחזק חשוד על השבועה. וכבר בארנו בשבועות, שכל הנשבע על ממון חברו ועשה תשובה חייב להוסיף חמש.

יג. טענו שיש לו אצלו חוב בעדים וקנין, ואמר כן היה ופרעתיו, או שאמר איני חייב לך כלום, ונשבע הסת, ואחר כך באו עדי הקנין, או הוציא שטר ונתקים הרי זה משלם, ואינו חשוד: שהרי לא העידו שלא פרעו, ולא אמר הנתבע לא היו דברים מעולם. וכן כל פיוצא בזה.

הלבבות מועין ונמנעין פרק ג

א. אין מודה במקצת חייב שבועה מן התורה, עד שיודה בפרוטה או יתר, ויכפר בשתי מעין כסף או יתר. וכמה היא פרוטה, משקל חצי שעורה שלכסף נקי. וכמה הן שתי מעין, משקל שתיים ושלוששים שעורות כסף מזקק.

ב. כל כסף האמור בתורה הוא שקל הקדש, והוא עשרים מעה. וכל כסף שלדבריהן הוא ממטבע ירושלים, שהיה הסלע שלהן אחד משמונה בו כסף והשאר נחשת, כמו שבארנו.

ג. אבל המעה היא היתה כסף נקי אפלו בירושלים, והיא היתה כסף שלירושלים. ולפי שזה שהצריכו להיות כפירת הטענה שתי כסף, הוא מדבריהן: עשו אותה שתי כסף שלירושלים, שהן שתי מעין; ולא עשו אותה שני שקלים בשקל הקדש.

ד. זה הוא הדבר הנראה לי, בשעור כפירת הטענה. ורבותי הורו שכפירת הטענה, הוא משקל תשע עשרה שעורות וחצי שעורה מן הכסף. ויש לי כמה ראיות לסתור אותה הדרך שתפסו עד שיצא להם זה החשבון, ויראה לי שהוא טעות.

ה. שתי מעין ופרוטה יש לי בידי, אין לך בידי אלא פרוטה חייב; אין לך בידי אלא שתי פרוטות פטור, מפני שכפר בפחות משתי מעין. מנה לי בידי, אין לך בידי אלא חצי פרוטה פטור: שכל המודה בפחות מפרוטה, כאלו לא הודה בכלום.

ו. מאה תמרים יש לי בידי, אין לך בידי אלא תשעים רואין: אם היו שווין שם העשר שכפר בהן שתי מעין, נשבע; ואם לאו, פטור. חמשה וששים אגוזים יש לי בידי, אין לך בידי אלא אגוז אחד רואין: אם שווה האחד פרוטה, נשבע; ואם לאו, פטור. וכן כל כיוצא בזה.

ז. כמה דברים אמורים, בכסף או במיני סחורות ופרות וכיוצא בהן; אבל הכלים, אין משערין את דמיהן. אפלו היו עשר מחטין בפרוטה, וטענו שתי מחטין הודה באחת וכפר באחת, חייב: שנאמר "כסף או-כלים" (שמות כב, ו), כל הכלים ככסף.

ח. טענו כסף וכלי הודה בכלי, וכפר בכסף אם יש בכפירה שתי מעין, חייב; ואם לאו, פטור. הודה בכסף, וכפר בכלי אם הודה בפרוטה, חייב. וכן כל כיוצא בזה.

ט. העיד עליו עד אחד אפלו לא כפר אלא בפרוטה, הרי זה נשבע: שכל מקום ששנים מחיבים אותו ממון, אחד מחיבו שבועה. פיצד: פרוטה או שווה פרוטה יש לי בידי, אין לך בידי כלום, ועד אחד מעיד שיש לו הרי זה נשבע.

י. וכן בשבועת השומרים אפלו הפקיד אצלו פרוטה או שווה פרוטה, וטען שאבדה נשבע. וכל פחות מפרוטה אינו ממון, ואין בית דין נזקקין לו. וכן כל הנשבעין ונוטלין, נשבעין ונוטלין מפרוטה ומעלה.

יא. הורו רבותי שהנשבעין ונוטלין, אינן צריכין טענת שתי כסף. ואני אומר שצריך הנתבע שיכפר בשתי מעין, ואחר כך ישבע התובע בתקנת חכמים ויטל: שהרי כל הנשבעין בטענת ספק צריך שיהיה ביניהם ספק כפירת שתי מעין, ואחר כך ישבע מספק.

יב. אין מודה במקצת חייב שבועה, עד שתהיה הודיה ממין הטענה. פיצד: כור חטים יש לי בידך, אין לך בידי אלא לתך חטים חייב. אבל אם אמר לו, אין לך בידי אלא כור של שעורים פטור: שהמין שטענו, לא הודה לו בו; והמין שהודה לו בו, לא טענו.

יג. דינר זהב יש לי בידך פקדון, לא הפקדת אצלי אלא דינר כסף, מעה כסף הפקדתי אצלך, לא הפקדת אצלי אלא פרוטה פטור: מפני שטענו עין דבר, והודה לו בעין אחרת. וכן אם אמר לו עשרה דינרים מצריות הפקדתי אצלך, לא הפקדת אצלי אלא עשרה צוריות פטור. וכן כל כיוצא בזה.

יד. מנורה גדולה יש לי בידך, אין לך בידי אלא מנורה קטנה הרי זה פטור. אבל אם טענו מנורה בת עשר ליטרין, והודה לו במנורה בת חמש ליטרין הרי זה מודה במקצת, מפני שיכול לגררה ולהעמידה על חמש.

טו. וכן אם טענו אזור גדול, ואמר לו אין לך בידי אלא אזור קטן פטור. אבל אם טענו יריעה בת עשרים אמה, והודה לו ביריעה בת עשר אמות הרי זה נשבע, מפני שיכול לחתכה ולהעמידה על עשר. וכן כל כיוצא בזה.

טז. כור חטים יש לי בידך, אין לך בידי אלא כור שעורים פטור, אף מדמי שעורים: שהרי התובע אומר לו, אין לי בידך שעורים; ונמצא זה דומה למי שאמר לחברו בבית דין, מנה יש לך בידי, ואומר לו האחר, אין לי בידך שאין בית דין מחיבין אותו לתן לו כלום. ואם תפס התובע דמי השעורים, אין מוציאין מידו.

יז. הטוען את חברו שני מינין, והודה באחד מהן הרי ההודיה ממין הטענה, ונשבע. פיצד: כור חטין וכור שעורין יש לי בידך, אין לך בידי אלא כור חטין חייב. התחיל הטוען ואמר כור חטין יש לי בידך, וקדם שישלים דבריו ויאמר כור שעורים יש לי בידך, אמר לו הנטען, אין לך בידי אלא כור שעורים אם נראה לדינין שהנטען הערים, חייב שבועה; ואם לפי תמו, פטור.

יח. כור חטין יש לי בידך, אמר לו הין, וכור שעורים, אמר לו אין לך בידי שעורין הרי זה פטור; ואין זה מודה במקצת, עד שיאמר לו בבית אחת כור חטים וכור שעורין יש לי בידך, ויאמר לו הנטען אין לך בידי אלא כור שעורים. וכן כל כיוצא בזה.

יט. מלוא עשר פדין שמן יש לי בידך, אין לך בידי אלא עשר פדין בלא שמן פטור: שהרי טענו שמן, והודה לו בחרסים. עשר פדין שמן יש לי בידך, אין לך בידי אלא עשר פדין ריקנין חייב שבועה: שהרי טענו הפדין והשמן, והודה בפדין. וכן כל כיוצא בזה.

כ. מנה יש לי אצלך הלואה, לא היו דברים מעולם ולא לויתי ממך מעולם, אבל חמשים דינר יש לך בידי פקדון, או משום נזק, וכיוצא בו הורו רבותי שזה מודה במקצת, וישבע: שהרי טענו שהוא חייב לו מאה, והודה שהוא חייב לו חמשים; ומה

לי נתחייב לו משום הלואה, או משום פקדון, או משום נזק.
ולזה דעתי נוטה.

כא. מנה וכלי יש לי בידיך, אין לך בידי אלא הכלי והא לך הרי
זה פטור, ונשבע הסת שאין לו אצלו אלא זה. אמר בעל הכלי,
אין זה כליי כולל בשבועתו שזה כליי; הודה הנטען שאין זה
כליו, ונתחלף לו באחר הרי זה חייב שבועה.

כב. כל מקום שנאמר בענין זה פטור הרי זה פטור משבועת
התורה, וחייב שבועת הסת כמו שבארנו כמה פעמים.